

Vyjádření školitele k průběhu doktorského studia a k disertační práci Mgr. Jakuba Říhy „Rým a strofika v českém verši, obzvláště u Jana Nerudy“

Jakuba Říhu jsem kdysi poznal jako talentovaného studenta magisterského studia, v jehož případě nebylo příliš pochyb o zájmu pokračovat dál ve studiu doktorském. Téma, které si vybral pro svou disertační práci, však přece jen pochybnosti vzbudilo: začátečník bez zkušeností a odlehlá oblast versologie? A navíc 19. století? Co tam vlastně hodlá objevovat? Takové otázky se vynořovaly ještě před několika lety. Dnes by je už nikdo nepoložil. V ÚČL AV ČR úspěšně pracuje versologický tým, k dispozici je hned několik praktických počítačových aplikací a databází, vydání se dočkaly také některé základní knižní publikace. Na této rehabilitaci versologie jako oboru se podstatně podílel i Jakub Říha. A to nejen jako člen zmíněného versologického týmu a spoluautor elementární příručky *Úvod do teorie verše* (2013), ale třeba i jako editor a redaktor Gasparovova *Nástinu dějin evropského verše* (2012) nebo výboru *Prozodické spisy raného obrození* (2014). (Ediční a redakční práce, stejně jako výuka na různých typech škol, jsou mimochodem také oblastmi, kde Říha dlouhodobě prokazuje svou kompetenci.)

Jestliže dnes už můžeme o Jakobovi Říhovi mluvit jako o jednom z těch, kteří se podíleli na obrození versologie jako oboru, jsem rád, že jsem mohl být poblíž. Nic víc – protože Říhovým školitelem jsem se stal pouze ze společně sdíleného vědomí o potřebě aktualizovat a modernizovat východiska klasické versologie, ze sympatií k autorovu směřování, ne proto, že bych se k tomu cítil jakkoli kvalifikován. Tím víc respektu si zaslouží Říhova práce, když uvážíme, že ji podnikl takřka samostatně, bez soustavného školitelského vedení.

Nejen proto nebyla jeho cesta snadná a trvala i relativně dlouho. Původní nadšený zájem, hodlající vyčerpat v maximální šíři materiál 19. století, byl postupně redukován, až bylo nutné téma práce i formálně zúžit (směrem ke klíčovému období májovské poezie a k dílu Jana Nerudy) – a rovněž nově definovat. Do popředí se totiž stále více dostávaly otázky teoretické a metodologické, stále více vystupovala nutnost přehodnocení, klasifikace a systematického utřídění základních oborových východisek. Metodologicky se při tom Říha přirozeně opřel o tradici domácího strukturalismu a neostrukturalismu (od Mukařovského po

Červenku), kterou však dokázal podnětně obohatit zejména o impulzy ze slovanské a francouzské versologie (např. o reflexi Gasparova, Skulačevy či Cornuliera). Jádrem jeho disertace se nakonec stalo teoretické a terminologické vymezení dvou snad nejvíce opomíjených oblastí versologie, totiž nauky o rýmu a strofiky, přičemž „případové studie“, uvedené jako třetí oddíl práce, slouží podle mého názoru především jako metodologický návod, jak s teoreticky utříděnými poznatky pracovat.

Říhovu kompetenci dokládá především první kapitola práce, která je věnovaná problematice rýmu. Autor v ní po přehledném historickém uvedení nejprve zpřesňuje definice některých základních pojmů, přičemž novátorský je především tam, kde se mu daří uplatnit i historické hledisko (např. když sleduje procesy kanonizace a dekanonizace sylabotónického rýmu v průběhu 19. století). Vlastní analýzu, opřenou o množství názorných příkladů, racionálně zakládá na v českém prostředí dominující sylabotónice, podobám a funkcím rýmu v sylabickém, časoměrném a volném verši se věnuje diferencně až v závěru kapitoly. Kromě klasifikace, důsledně se opírající o přesné třídění jak na fonetické, tak na sémantické rovině, zaujme např. Říhova snaha systémově zakotvit některé nové či nevžitě pojmy, přičemž sám autor otevřeně a explicitně poukazuje i na problematičnost některých z nich (např. rýmová nasycenost, reduplikant).

Podobně systematicky, ale současně i invenčně pojednává v následující kapitole o strofice. S oporou v Cornulierově pojmu „strofického modulu“ a v Tomaševského výkladu Puškinovy strofiky zde vypracoval i soustavný přehled základních typů strof v české poezii, a to jak časoměrných, tak sylabických, resp. sylabotónických. Stejně jako v předchozí části i zde zaujme autorova schopnost systemizovat i nesystémové jevy – zvláštní kapitolka je tu např. věnována klasifikaci forem sylabické a přízvučné nápodoby časoměrných strof.

Je vcelku pochopitelné, že jako téma pro případové studie vztažené k takto soustavně uspořádanému materiálu zvolil Říha poezii období vyznačujícího se stabilitou a závazností veršových norem, totiž dobu tvorby májové generace. Z trojice těchto případových studií, skládajících třetí kapitolu jeho disertace, se mi jako nejpodnětnější jeví hned ta první, věnovaná obecným veršovým a rýmovým tendencím májovské poezie. Pro májovou generaci je podle Říhy dodržování metrické normy a ovládnutí rýmové techniky projevem básnické kompetence, logicky se tak právě její doba stala i dobou prosazení kanonického rýmu v české poezii. Obecné tendence básnické praxe od padesátých let, které Říha označuje za „revoluci“ (návrat k Dobrovského přízvučné normě, expanze jambu), jsou totiž doprovázeny, jak dokládá statistikami, rytmicou a eufonickou standardizací sylabotónického rýmu. V dalších

dvou studiích, ve kterých si Říha všímá rytmické stránky Nerudova rýmu a Nerudova strofického repertoáru, sice také (s novátorským využitím statistických metod, např. metrických tabulek) dospívá ke konkrétním dílčím poznatkům, ty se však už nepokouší podstatněji včlenit do dobových souvislostí. Celý závěr práce tak působí poněkud neukončeně a nezavršeně. Je to škoda, protože na mnoha jiných místech svého textu Říha (až na drobné lapsy) historickou kompetenci prokazuje. Takto nám však zůstal dlužen ukázkou praktického významu své práce a obecně svého oboru pro širší historický a kontextový výzkum. (Právě zde, ve schopnosti vztáhnout výsledky minuciózních versologických analýz k obecnějším kontextům, vidím ostatně dosavadní slabinu celého obrozujícího se oboru.) To však nijak nesnižuje kvalitu a význam celé Říhovy práce, která jistě nebude završena ukončením doktorského studia.

Byla totiž napsána v převratné době: restituce versologie jako oboru probíhá v provázanosti a vzájemné podmíněnosti s proměnou jejích metod, které jsou stále více ve znamení automatické (počítačové) analýzy verše. To pochopitelně přináší posun nejen kvantitativní, ale i kvalitativní. Říhova disertace vznikala převážně ještě tradičním způsobem, ale anticipuje již proměňující se situaci a pro další zkoumání v oblastech rýmu a strofiky vytváří novou, soustavnou a pro další rozvoj oboru vskutku nezbytnou metodologickou základnu.

Již z tohoto důvodu práci **doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci „prospěl“**.

V Praze, 4. 9. 2015

PhDr. Václav Vaněk, CSc.